

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.,
12 mėn. 85 auks. Atskiri numeriai 80 skat.

Eina vieną sykį į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Cedimino g-vė Nr. 19).

Nr. 37 (69)

Kaunas, 1920 m. rugsėjis mėn. 10 diena

II metai

Lenkai ponai veržiasi į Lietuvą, žudo mūsų brolius, o mums gyviesiems vergijos pančius kala. Lietuvos armija budėk Tėvynės sargyboj ir gink iki paskutinio šūvio.

Karinė apžvalga.

Rugsėjo 1—8 d.

Lenkų - rusų fronte praėjusią savaitę ypatingų atmainų neįvyko. Pažymėtinas tik pasekmingas Volyniaus Vladimiro rajone bolševikų raitarijos, žinomo Budiono vadovaujamas, žygiavimas. Pastaromis dienomis jis paėmė jau Zamostje. Paskutinėmis, dar nepatikrintomis žiniomis, rusai atsiėmė iš lenkų Brest-Litovską, o lenkai pradėjo pasekmingai pulti bolševikų kariuomenę Gardino srityje.

Rusų - lenkų taikos derybos nekaip teina. Lenkai tame kaltina rusus, o rusai lenkus. Bet tikrėybėje tai kalti vieni ir kiti. Norima derybų vieta iš Minsko perkelti arba Latvijon, arba Igaunijon.

Mūsų santykiai su lenkais tiek pablogėjo, kad priėjo iki karo. Pirmutiniai, kaip jau buvo ir „Kariškių Žodžio“ 36 Nr. rašyta, karo neskelbdami, pradėjo mus pulti lenkai. Rezultate užėmė Suvalkus, Seinus ir visą eilę smulkesnių punktų. O Varšuvos radio visam pasauliui paskelbė, kad lenkų kariuomenė mūsų kariuomenės dalys sutikusios draugingai. Lietuviams šis lenkų užpuolimas buvo visai netikėtas ir nestėbėtina, kad mūsų sargybos, iš netyčių užkluptos, pasitraukė. O lenkai ėjo, anot jų, užimti senosios, Fošo nustatytos demarkacinės linijos. Rugsėjo 2 d. mūsų Karo Vadovybė, sutraukusi Suvalkijon daugiau karo pajėgų, ėmė lenkus varyti laukan iš Lietuvos. Įvyko nemažų susirėmimų ties Vižainiais, Šipliškiais, Seinais, Gibais, Lipsku ir kitur. Iš mūsų ir lenkų pusės buvo užmuštų, sužeistų ir belaisvių. Susirėmimai tęsėsi iki rugsėjo 6 dienos, kada mūsų kariuomenė, atvadavusi Seinus, Vižainius, Gibus ir kitas lietuvių apgyventas vietas, susistiprino užimtose pozicijose ir toliau nebežygiavo. O lenkai tuo tarpu nesiliovė skelbę pasauliui provokacinių žinių. Jų Varšuvos radio praneša, kad lietuvių kariuo-

menė, bolševikų kariuomenės padedama, puolė lenkus ir kad lietuvių kariuomenės užpakalyje koncentruojasi bolševikų pajėgos. Tai yra baurus melas ir prasimanymas: gal lenkams negarbė, kad lietuviai galėjo, niekieno nepadedami, juos apkulti.

Mūsų santykiai su latviais vis dar neįjelna į normales vėžes. Štai ir šią savaitę vėl įvyko ginkluotų nesusipratimų Ilukštos apskrityje. Mat rugpiučio 27 d. Kaunan buvo atvykusi latvių karinė delegacija nustatyti tarp jų ir mūsų kariuomenių demarkacijos liniją. Šioji delegacija pasiūlytos mūsų karo vadovybės linijos neturėjo įgaliavimo priimti ar atmesti, ir todėl nuvyko Rygon pasitarti su savo valdžia. Latvių valdžia su taja linija sutiko ir Latvių karo vadovybė, nieko mūsų karo vadovybei apie tai nepranešusi, pradėjo užiminėti naują skiriamąją liniją. Delei to įvyko ginkluoti susirėmimai, su aukomis. O bolševikų radio paskelbė, jog Latviai pradėjo kovą su Lietuva ir, jog Lietuvos pasienyje, Ilukštos apskrityje, Latviai sukcentravę daug karo pajėgų, atmestų čia iš Opococko ir Ostrovo apskričių. Ilukštos apskrityje iš tikro yra gana skaitlingų latvių karinių pajėgų.

Mūsų santykiai su rusais. Kadangi visų dėmesys buvo nukreiptas į lenkų užpuolimą, per šią savaitę nieko ypatingo, be smulkių nesusipratimų, neįvyko. Veikiančios mūsų krašte rusų kariuomenės dalys gavo įsakymą palaikyti su lietuviais korektingus ir net draugingus santykius. Į Kauną atvyko jų atstovas visoklems nesusipratimams iširti.

Vyr. I. Urbšys.

Naujai įsikūrusios Valstybės ir jų siekiai.

Pasaulio karas išvadavo daug buvusių pavergtųjų tautų. Tame skaičiuje iš vergijos išvadavo ir Lietuvą. Oreta Lietuvos vienoj tū Rusijoje yra išvadota: Latvija, Estonija, Gruzija, Armėnija, Len-

klia ir kit. Visų išsivadavusiųjų tautų vienodas tikslas ir siekiai; jas riša bendras jų laisvės ir nepriklausomybės obalsis ir noras nusikratyti ant visados vergijos pančių, nuo kurių dar nespėjo užgyti padarytosios žaizdos.

Išvaduotų tautų tikslas, kaip jau minėjau, yra bendras. Tik ne visos tos tautos eina prie to tikslo vienu keliu; ne visos jos vlenai stato ir riša savo likimo klausimus. Viena, tik spėjusi išgauti savo laisvę ir nepriklausomybę — liko pagauta imperializmo dvasios ir pati stengias kiek galėdama už save silpnesnes tautas pavergti. Kita, mažiau turėdama vilties savo istorijos praeitimi tapti nepriklausoma, pataikauja tai naujai susidarusiai imperialistiniai politikai, kad jos pagalba gavus nuo pasaulio „valdonų — diktatorių“ savo laisvės užtikrinimą. Dar kita gi, reiškia didžiausio pasitikėjimo karo pergalėtojams ir prašo, kad imtų jos mandata (pav. Armėnija, kiek kartų prašė mandato Amerikos, Anglijos ir kit.). Ji tiki, kad „pergalėtojų“ valstybių rūpesniu, jai pradės kristi „manas“ iš dangaus, ir be jos darbo ir triūso ji viską gaus. Su ta viltimi žengia į ateitį. Kitaip sakant atsiduoda kaip kūdikis į motinos rankas, manydama susilauksianti „sąžiningo“ užtarimo.

Toks tų trijų naujųjų valstybių klausimo rišimas atitolina mus nuo to bendro tikslo ir kliudo mūsų taikiam sugyvenimui ir ankštų ryšių užmezgimui.

Bet naujai įsikurusiose valstybėse yra kelios tautos, kurios visai kitaip riša savo likimą. Jos mažiausiai laukia karo pergalėtojų „išgelbėjimo“... Jos taip gi netiki, kad imperializmo politika joms bent kiek padės išrišti jų likimą, laisvą ir nepriklausomybę dabarties progreso amžiuje. Jos atmėta visai imperialistinius siekius; jos laiko savo ginkluotą neutralitetą; jos nori kuo artymiausių santykių su savo kaimynais; jos solidarčiai nori stoti skersai kelio visiems jų nepriklausomybės priešams. Jos pripažinimą „de facto“ ir „de jure“ laiko tik kaip akta, kuris įveda jas į bendrą pasaulio valstybių šeimyną. Jos gerai žino, kad kiekviena valstybė, matydama gerai susitvarkiusią tautą, pati pasistengs greičiau ją pripažinti. O pripažinimas daromas tuomet, kuomet matoma, kad su ta valstybe bus galima daryti kokius nors mainus ir iš to turėti sau naudos. Ir žinodamas, kad tas pripažinimas visados priguli ir prigulės nuo pačios tautos pribrendimo, nuo jos vidaus susitvarkymo, nuo jos mokėjimo vesti visas gyvenimo šakas tais keliais, kurie veda prie kūrybos ir stiprėjimo.

Prie paminėtų paskutinės kategorijos valstybių priguli ir Lietuva. Lietuvos liaudis, išvarginta tiek amžių vergovės, gauna pagaliau vėl laisvai atsikvėpti. Visas Lietuvos tautos troškimas — tapti laisvais, nepriklausomais, savo numylėtos žemės šeimyninkais. Padėti savo nepriklausomybei nesugriaunamą pamatą ir tuomet išauginti greta kitų kultūrinių tautų savo tautos kultūrinį žiedą. Kad jis irgi drauge žydėtų ir puoštų tą pasaulį, kaip mūsų tautos atspindys.

Todėl, mes pradėtąjį darbą varysim įtempę visas mūsų tautos pajegas, prisilaikydami aukščiau minėtos taktikos. Mes kovosim už savo nepriklausomybę, už savo tautos laisvę, jos kalbą, kultūrą ir gerbdami tą visą, kas mum taip yra brangu, išsisim pergalėtojais, drauge su kitomis tą tikslą siekiančiomis tautomis.

Kl. Prielgauskis.

Latvių broliškumas.

(36 n-rio tęsinys).

Įdedamos čion ištraukos straipsnio iš Latvių kariuomenės organo, puikiausia tai turi liūdyti. Tik patikrinkite ir pamatysite, kaip šlykščiai „Kariškių Žo-

džio“ draugas „Latvijas Kareivis“ žengia ir net mus taip užgaulingai mini, kalbėdamas apie Vilnių ir Palangą.

„Padėtis Kuršo piet-rytiniam kampe gimdo armijoje rimtą nerymą, ypač kariškiuose, paeinančiuose iš tų sričių, kurias dabar viena po kitos okupuoja Lietuvos kariuomenė.

Kaip ir estai, kurie neturėjo rybų savo norams, geidė sienų tarp Latvių ir Estų brėžti bene nuo Volmaro iki Gulbenei, ir mūsų kaimynai pietuose, kuriuos Latvių armijos pergalės pereitų metų gruodyje atvadavo nuo vokiečių-rusų okupuotės ir kuriuos mes taip dažnai ir prakilniai gynėme prieš savo sąjungininkus — lenkus — pradėjo kalbėti su Latvija pirmarūšies didžiulės valstybės tonu; estų įgytieji laurai Valko klausime jiems neduoda ramumo ir jų išsilaikymas į mus darosi diena iš dienos vis beceremoniškesnis ir drąsesnis.

Jau nuo pernai metų ofenzivos — birželio ir liepos mėnesių — lietuvių okupuota beveik pusė Ilukštos apskrities, t. y. dalis, esanti tarp Daugpilės — Šiaulių ir Daugpilės. — Vilniaus gelžkelio linijų, taipgi abu apskrities miestai — Subatas ir Ilukštas.

Tuo metu okupacijai buvo pamatuota priežastis, nes lietuviai turėjo, nors palyginamai ir labai trumpą, frontą prieš bendrą priešą — bolševikus ir šiuomi remdamasi mūsų valdžią neprieštaravo minėtos Latvių srities laikinai okupacijai sąjungine lietuvių armija. Čia turėjo svarbos gal ir nudrožtoji „brolišku tautų“ draugingumo idėja, — susitarsią, mat, vėliau apie visus ginčijamus sienų klausimus.

Kada mūsų armija pernai žiemą varė bermontininkus iš Kuršo — mūsų pulkai, priešą vydami, perėjo buv. Kuršo gubernijos administratyvę sieną savo eile okupuodami Možeikius, Klikolius, Žeimę, Radviliškį ir kitus buv. Kauno gub. pasienio punktus. Iš vokiečių-rusų bandų teroro atvaduotųjų sričių gyventojai, tautybės neišskiriant — už Kuršo buvusio rubežiaus dar gyvena 50,000 latvių — jausmingai pasveikino savo išvaduotojus, nes vilties būti atvaduotais Kauno valdžios pulkų jie jau nebeturėjo. Buvusi iki šiol, Lietuvos valdžia santykyje į avantiuristines šiaur-vakarų valdžios kariuomenę ir fon der Holco armiją tenkinosi tikrai pasyviais protestais, ramiai žiūrėdama į ginčijamų sričių gyventojų plėšimus ir žudynes, o prieš Latviją pasielgė labai energingai. Ji ultimatyviai pareikalavo, kad mūsų kariuomenė, vejanti bendrą priešą, neitų toliau Lietuvos teritorijon.

Buvo evakuotos visos Kauno srities mūsų okupuotos ginčijamos vietos, neišskiriant net taip svarbų mums Možeikių gelžkelių mazgą, prarasdami tuomi tiesioginius ryšius su Žemutiniu Kuršu ir susisiekimas su Liepojum liko pilnoje priklausomybėje nuo Lietuvos valdžios malonės.

Kol mes vedėme rytų fronte smarkias kovas prieš naujoms Baltijos valstybėms grėsiantį Tarybų Rusų imperializmą ir nebuvo išrištas Valko likimas, Latvija turėjo surištas rankas pietuose. Priešingai Lietuva, kurią prieš bolševikų įsibrovimą saugojo mūsų ir lenkų kariškieji, galėjo ramiai užsiimti savo, palyginamai daug mažiau išnaikinto ūkio atstatymui ir valstybės tobulinimui. — Lietuva statė mūsų ir lenkų armijom už nugaros naujus plenus, sapnavo apie, kuomet tai buvusios didžios Vytauto valstybės galybę ir ieškojo po senus arkyvus ir archeologijos muziejus prirodymų, kad prieš tūkstantį metų lietuvių etnografiniai rubežiai siekė Daugpilį ir Vilnių, delto, mat, abu minėtieji miestai esą neginčijama Lietuvos nuosavybė. Liepojus esąs reikalingas Lietuvai kaip kelias Baltijos jūrėn. Del Palangos Lietuva, turinti pamatuotas pretenzijas, nes, girdi, ten randasi t. v. Birutos kalnas. Biruta

buvus garsaus kunigaikščio Keistučio sužiedotinė, — ergo Palanga yra Lietuvos neatimama nuosavybė.

Bet lietuvių kariuomenė, nelaukdama plebiscito ir neatsižvelgdama į kokių tai diplomatų derybų išdavus, eina pirmyn mūsų teritorijon pačiu frontu tarp Lyvanų ir Daugpilės, okupuodama vieną už kito grynai latviškus valsčius, kurie anksčiau nekumet nebuvo lietuvių užimti.

Jei mes norime palaikyti savo valstybės garbę ir mūsų tautos teritoriją vlenetoje, turime mesti per didį kuklumą ir kalbėti kalba verta tautos, kuri kovojo prieš dvi didžiules valstybes ir abejuose frontuose pasiekė garbingos taikos. Estai, dėl mūsų nuolaidumo, atėmė mum Valką ir Laurų Koloniją; bolševikam mes atidavėme Drisą, Osveją ir Rezicą, kur gyvena daugiau 20.000 latvių; Lietuvai mes geruoju palikome Žeimę ir Biržus; dabar jie eina mums nesipriešinant Aukštutinį Kuršan. Gal lietuviui užsinorės paimti ir Daugpilį, Bauską bei Liepoją?

Ką reiškia lietuvių kariuomenės įsibrovimas Latvijos teritorijon? Mūsų suverenės valdžios reiškęjas — Steigiamasis Seimas — turi neatidėliotinai pastatyti Lietuvai klausimą ar ta nauja okupacija vykinama su Kauno valdžios žinia ir vadovybės parėdymais, arba tai daro anį savo atsakomybės koks nors lietuvių armijos aukštesnis asmuo. Jei pirmas hipotezis tikras, tai mes turime bylą su sąmoninga provokacija, ir St. Seimui lieka duoti atatinamus parėdymus. Jei tai netiesa, — mes reikalaujame oficialaus atsiprašymo ir prasikaltusių nuteisimo, mūsų valstybės užgautos garbės realizavimo labui.

A. G.

(«Latwijas Kareiwis» Nr. 150
iš 21-VIII 1920 m.).

Tai paskaite visi galime suprasti, koki bus sunkumai susitart su latviais, kad ir sienų klausimu. O siena tarp Lietuvos ir Latvijos taip juk aiški. Aiškesnė negu su Rusais ar Vokiečiais ar lenkais. Bet kur gi, latviai toli nužengia, kalbėdami apie Mažeikius, Joniškį, Palangą, Biržus.

Jie paleidžia neteisingų gandų, nors ir apie kokį tai nebūtą mūsų kariuomenės ofenzyvą (savu keliu patys mus užpuola, nors apie Šabalius, Purus) ir tuomi remdamiesi daro savo rybų nežinančių išvadų, o vėliau jų karo vadovybė turi tai atšaukti.

Visgi nešvarių būdų pradėjo vartoti mūsų šiaurės kaimynai.

Bl. Bl.

Ką rašo bolševikai apie lenku armijos nepasisekimus.

Komunistų laikraštis „Petrogradskaja pravda“ iš rugsėjo mėnesio 18 dienos Osipovas paskiria visą straipsnį lenku armijos iširimui ir rimtu tonu, be įprastų bolševikų literatūrai plūdimų ir koliojimų to, kas jiems nepatinka, bando surasti priežasčių, kurios privedė lenku armiją prie to, kad ji be atodairos ir beveik be mūšių iš Ukrainos, Baltarusijos ir Lietuvos žemių nepaprastai trumpu laiku atsidūrė prie Varšuvos sienų. Straipsnio pradžioje autoris primena, kad visa eilė Europos specialistų aukštai vertino jauną lenku armiją. Ir tikrai: gerai aprėdyta, apšarvuota, soti, priešaky stovi jauni vadai, drausminga, rodos (taip ir pas mus kaskurie manė) viskas už tą, kad ji palaikytų iki galui garbingą savo vardą. Bet vienas didesnis smūgis ir — gražūs jos rūbai subyra, palikdami nuogą su daug pūnančių žaizdų kūną.

Kame gi priežastis? Pirmiausioji — tai jos nepaprastas ir silpnai pagrįstas išdidumas. Nuo paprasto kareivio iki vyriausio generolo — visi tik giria savuosius, niekindami svetimas kariuomenes, ypač bolševikų. Patsai Pilsudskis — rašo Osipovas — savo pasikalbėjimuose su užsienių laikraščių korespondentais su panika atsilepdavo apie raudonąją armiją, kuri būk nemoka manevruoti, mažai drausminga ir dar blogiau apginkluota ir aprėdyta. Iš to išvada: karas su rusais, tai laimėjimo maršas, kur kiekvienas nugalėjimas duodasi lengvai ir surištas dar su šiokiu tokiu praturtėjimu. Lenku armija imperializmo vežama atsidūrė svetimose šalyse — Ukrainoj, Lietuvoje. Tų šalių gyventojų labas visai jiems nerūpėjo, ir tikrai jie tą padarė. Pradėjo elgtis, kaip mažos kultūros užkariautojai ir plėšti ramius gyventojus. Plėšė ir maži ir dideli. Bet tas lengvų maršų ir plėšimų įgytas įprotis blogiausiai veikė į lenku armiją ir laikui bėgant drausmė, kuri sunkiomis priemonėmis buvo įvesta ir palaikoma, pradėjo irti. Todėl lenku armijos traukimosi linija charakterizuojasi tuom, kad visi miestų ir miestelių gyventojai buvo apiplėšti. Plėšimuose įsismaginę nustojo reguliars ir drausmingos armijos išvaizdos, pavirto į ginkluotų ir žiaurių banditų būrius, kurie nesiskaitė su jokiais tarptautinėmis karo taisyklėmis ir žmogaus teisėmis.

Taip rašo bolševikai apie lenkus. Taip maž daug buvo, kol lenku kareivis, nepamatė aiškaus savo tėvynei pavojaus, kol Varšuvos sienos nesudrebėjo nuo nelaukto priešo kanonados. Tuomet tas pats demoralizuotas lenku kareivis, gindamas savo Tėvynę virsta į didvyrį ir pergali daug skaitlingesnį priešą. Dešimčiai tūkstančių bolševikų pakliūva į nelaisvę. Ir nenoroms kyla klausimas, kodėl bolševikai nenorėjo permatyti to prie Varšuvos sienų įvykusio savo smūgio? Kodėl, kalbėdami apie svetimų netobulumus, nenorėjo matyti savųjų?

Gal kuomet būtų pamatę, kad tos pačios tik dar didesnio maštabo priežastys, kurios gyvai liūdią Vilniaus ir Gardino ir mūsų piliečių vargai ir ašaros, prives juos prie to paties galo.

Šileikonietis.

Mūsų ekonominė padėtis.

Gyvenimas brangsta ne vien dėl tos priežasties, kad gamyba nesutvarkyta, bet daugiaus dėl to, kad beveik visos gyvenimo reikmenės, pradedant nuo rūbų, avalinės, baigiant maisto produktais, patenka mums iš kelioliktų rankų. Vadinasi, kiekvienas iš eilės perkupčių gerai ir blogais norais paima nuo prekių „savo nuošimtį“ ir galų gale paskutiniam pirkėjui priseina mokėti dvigubą kainą.

Pastaruoju laiku visuomenė sujudo prieš įvairius perkupčius: pradėjo steigti kooperatyvus, įvairias ekonomines bei gaminių bendroves tam tikslui, kad įvairūs gaminiai patektų tiesiog vartotojų rankoms pirmąja kaina.

Tas labai svarbu ekonomijos ir taupumo atžvilgiu kiekvienam piliečiui, ypač mažiaus pasiturinčiam, nekalbant jau apie sutartino darbo vaisius, darbas, kuris visą ekonominį šalies gyvenimą reguliuoja (be staigaus kainų puolimo ar kilimo).

Kariškių ekonominiai reikalai stovi daugumoje atvejų dar blogiau, negu civilių.

Kariškiai, kurie gauna iš valdžios visą išlaikymą, žinoma mažai jaučia ekonominį spaudimą, bet tie kariškiai, kurie, būdami priverstinose gyvenimo saly-

gose, turi išlaikyti save ir šeimyną gaunamąja alga, labai ir labai kenčia skurdą tik kaip nors šią dieną pramisdami ir tai dažniausiai bargomis.

Jei visiems pakelt algas, dalykas nei kiek nepasikeistų, nes padidėtų įvairūs mokesniai, o draug su tuo būtinai pabrangtų ir gyvenimas. Tokiu būdu įvyktų popierinių pinigų pažanga, o ne ekonominio gyvenimo pagerinimas.

Todel mums kariškiam reikėtų j tai žiūrėti rimtai ir tuojaus imtis tvarkyti ekonominį gyvenimą taip, kad mūsų gaunamosios algos nebūtų išdalinamos įvairiems pirkliais už maistą ir kitokius reikmenis, bet kad sudarytų apyvartos kapitalą, kuris mums atvaduotų iš spekulentių nagų ir duotų mums patiemis pelną.

Valdžia duoda kareivio maisto davinį Intendantūros kainomis, bet nevisuomet gaunant pilnai tą davinį tą „privilegiją“ mažai jaučiama, tuo labiau, kad intendantūra nepatiekia savo kainom rūbų nei avalinės kariškiam ir jų šeimynos reikiamoj kiekybėj. Tačiau ir išmintinga būtų laukti nuo intendantūros apginimo mūsų ekonominių šeimyniškų reikalų, gaunant išlaikymą pinigais?

Tokiais dėsniais vaduojantis, mums kariškiam reikia kuo veikiau įstelti savo ekonominę bendrovę, kuri patenkintų mūsų ekonominius bei kultūrinius gyvenimo reikalavimus.

Šioje srityje darbas jau užmegstas.

Šiomet pavasarį, Kr. Aps. Minist. sutikus buvo išrinkti nuo visų Kr. Aps. Ministerijos centralinių įstaigų tarnautojų įgalotiniai, kurie pasitarę dėl mūsų ekonominės padėties, išrinko iš savo tarpo komisiją, kuriai pavedė rūpintis pagerinti kariškių ekonominę padėtį.

Komisija uoliai darbavosi apie pusę metų ir per tą laiką spėjo reorganizuot buvusią Intendantūros krautuve, praplatus jos darbuotę, o taipogi paruošė būsimos kariškių ekonominės bendrovės įstatų projektą, kurs greitai bus patiektas Kr. Aps. Ministeriui patvirtinti.

Bendrovės įstatų projektas gan platus ir visiems prieinamas naudojimosi žvilgsniu; visas darbas ir pilniginė atsakomybė uždedama ant tų kariškių, kurie tarnauja kariuomenėje nepaskirtą laiką (maž daug kaip buvo Rusuose „Ekonomiškosej obščestvo“).

Sunku ir neįmanoma imtiesi tokio sunkaus darbo, bet nieks negal užginčyti, kad esant pakankamai noro ir supratimo darbas pasiseks. Todel aukščiaus nurodytoji komisija pradeda tą darbą pilnai įsitikinus, kad jos idėja bus suprasta kariškių tarpe ir palaikyta mūsų bendruomenės labui.

Komisijos Sekretorius

Karo Valdinininkas Laucevičius.

Redak. p r i e r a š a s. Linkėdami pasisekimo besikuriančiai bendrovei pasisakysim, kad ji tinkamai galės plėtotis tik tada, kada pati karinė bendrovė jos darbuote susiindomuos. O susiindomuos ji tik turėdama prieš save tos bendrovės darbuotės vaizdą. Todel prašom Komisijos daugiau, kaip galima daugiau informacijų, savo veikimo atskaitų.

Kaimynystėje su bolševikais.

(Fronto įspūdžiai).

I.

„N“ Pėst. Pulko Štabas viename iš miestelių prie laikinos demarkacinės linijos.

Įdomu būti prie Štabo. Čia nuolat juda - kruta įvairūs žmonės. Čia pamatysi įvairių įvairiausių tipų.

Štai atėjo žydėlis leidimo prašyti. Nori pasiekti demarkacijos linijos, toliau, užtikrina, nei žingsnio ne padarysias. Išvaizda jo, kaip ir kitų spekuliantų, nieko ypatingo nereiškia; judėjimai greitai, akys žvalios, neramos, o nusižeminimas nepaprastas! Nori vežtis su savimi javų, sviesto...

— Gudrus jis! — sako mano adjutantas, — privažiuos demarkacijos liniją, suuostys skylę, kame nėra kareivių ir tiek jį matysi.

Žydeliui leidimo neduodam, ir jis nusimines išeina.

Štai ateina iš Minsko lietuviai tremtiniai. Suvarge, j žmones nepanašūs. Ant pečių visas jų turtas.

— Turėjome daugiau daiktų, bet negalėdami pakenšt, išmetėme pakely — sako vienas iš jų.

Bet visi linksmi — po tiek vargų visgi pasiekė tikslą, pamatė Lietuvą ir greit galės regėti gimtąjį kampelį, išbučiuoti saviškius, savo vargais-sielvartėliais nusiskusti.

Kareiviai juos meiliai kalbina. Vaišina kuomi gali.

Arba vėl kareivis atvarė 3 raudonarmiečius ir 2 pabėgusius nuo bolševikų legionininkus. Raudonarmiečiai, pasirodė yra lietuviai ir tyčia pabėgo nuo rusų — nusibodo kariauti! Vienas iš jų aukštas, 35—40 metų vyras gerai lietuviškai kalba, kiti du silpnokai. Keikia bolševikus ir visą jų tvarką.

— Dažnai būdavom — skundžiasi jie, — po kelias dienas be supelėjusios duonos kashio ir vandens nieko negaudavom.

Basi, drabužiai apiplyšę.

— Nelabai jums komisarai rūpinasi — prasijaukia vienas iš mūsų kareivių.

— Kur gi jie rūpinsis, Tamstėle — prabilo buvęs raudonarmietis — mes dar pakenčiamai apsirėdę, bet yra daug visai pusnuogių. Už gaunamus mėnesiui 800 sovietų rublių vos tik kelis svarus duonos gali nupirkti.

Susimąstė. Pergyventų valandų atminimai, lyg juodas debesys, perbėgo per veidą.

— Yra žmonių, kuriems Rusijoje gerai — tęsė toliau, — tai visokiems komisarams. Jiems komunizmas labai reikalingas. Darbininkas gi dar labiau dejuoja, negu pirma.

Lenkų legioninkai, progai pasitaikius, spruko iš belaisvės ir bėgo... na, kur gi kitur bėgs, jei ne Lietuvon!

Lietuva dabar visus traukia, visus vilioja. Sako, kuomet bolševikai apie Lietuvą kalba, tai tik selę ryja... Gardus kashis!

Kartą atvyko pas mus bolševikų gelžkeliečių delegatai tartis apie garvežio ir 40 vagonų paskolinimą.

Užėjo bufetan. Pasiklausė ar ima čia sovietų pinigų ir išgirdė atsakymą kad ne, nusiminė. Bet vienas iš jų surado pas save 10 ost. markių ir paklausė ar galėsias jis gauti už tuos pinigus bent porą papirosų.

Gavę nuo šeimnininko už tuos pinigus 30 papirosų, 2 dėžutes degtukų ir dar stiklą arbatos, bolševikai ilgai stebėjosi.

— Pas mus už tai tikrai 5000 rb. neužtektų, — prabilo vienas iš jų...

Kasdieną gaunam bolševikų laikraščius. Kad susipažinus su viso laikraščio turiniu pakanka perskaltyti tik vieną straipsnį. Toliau nieko įdomaus nerajste patys koliojimai, šmeižtai ir begėdiškas melas.

Trys jau metai kai bolševikai platina savo literatūrą ir per visą laiką jie vis tą pačią giesmelę traukia apie „buržujų“, „buožių“ valdžių piovimą, apie komunistų rojų, kad jau netrukus visur bus tokia tvarka, kaip pas juos. Nuobobu skaityti jų laikraščius!

Žmonės labai bijosi raudonųjų, užtat ir lietuvių kareivius myli, vaišina.

Ten, kame lietuviškai kalbančių gyventojų daugiau, mūsų kariuomenė buvo labai iškilmingai priimta; Semeliškiuose, pavyzdžiui, rugpiūčio 10 d. buvo didelė kariuomenės paroda ir semeliškėčiai pirmą syk galėjo gerėtis mūsų kareiviais. Prieš parodą bažnyčioje buvo iškilmingos pamaldos, pulko kapelionas pasakė gražų pamokslą, pabrėždamas, kad lenkai teisingai nubausti už jų puikybę ir lietuvių persekiojimą.

Vakare buvo spektaklis. Kareiviai vaidino „Ant bedugnės krašto“. Žmonių prisirinko tiek daug, kad nesutilpo salėje. Malonų atsiminimą paliko ši diena kiekvieno semeliškėčio širdyje.

II.

Rugpiūčio m. 13 ir 14 dieną praleidau Vilniuje. Kuomet gavau leidimą važiuoti Vilniun iš džiaugsmo nejutau po savimi ir kojų. Po dvejų ilgų metų aš vėl pamatysiu Vilnių, aplankysiu Lietuvos širdį, kuri par tiek laiko gaivino Tėvynės kūną!

Pamatysiu Nepriklausomos Tėvynės Būstinę, kurią taip ilgai valdė svetimi!

Džiaugsmo kupinas įsėdau automobilin ir už dviejų valandų atsidūriau už demarkacinės linijos. Išsyklo pajutau kitoje šalyje esąs. Vieškely daugybė žmonių su ratukais vežė malkas ir šiaip maišus su bulvėmis. Nuvargę, prakaitu apsipylę, jie buvo panašūs į senovės vergus, o ne į laisvus piliečius. Ir vis tai miesto darbininkai, miesto proletariatas.

— Štai kaip bolševikams rūpi darbininkų gerovė! — pamaniau sau.

Tik tuomi, ką iš sodžiaus ratukais atveža ir maitinasi žmonės, pačiame Vilniuje maistas išnyko. Už didžiausius pinigus negausi duonos kąsnio. Bet ir kaimuose vargas. Lenkai labai sanaikino kaimą, o tas kas liko atima bolševikai. Ir čia begalinis skurdas, kaip ir mieste.

Įvažiuoju Vilniun. Liūdnas išrodo Gedemino miestas! Gatvėse mažai žmonių, ir tie, kuriuos pamatai, kaž kokie susirūpinę, lyg „dvarą pardavę“. Juo arčiau prie centro, juo daugiau raudonarmiečių. Garsūs pergalėtojai, tačiau išrodo labai vargingai. Man neteko, tiesa, matyti tokių „šmėklų“, apie kurias man pirm pasakojo, bet esamieji Vilniuje raudonarmiečiai darė sunkų įspūdį: nuvargę, apiplyšę, daug basų.

Bevaikščiojant po Vilniaus gatves aš sutikdavau daug ir komisarų. Jie nešioja ant rankovių raudonas žvaigždes ir jų išvaizda daug geresnė už paprasto kareivio. Patys „stambieji“ jų egzemplioriai visai gerai atrodo: sotūs, gerais rūbais, gražiomis kariatomis važinėja. Klek įsidėmėjau, šeiminiame gyvenime komisarai laikosi vis tik senų papročių: prie jų yra „draugai-pasiuntiniai“, jie užima geriausius mieste butus ir „bez doklada“ prie jų ne prieisi. Žodžiai pasilieka žodžiais ir čia!

O paprastas raudonarmietis tai vientik pasigailėjimo vertas! Varinėja jį komisarai, kaip avelę, iš vienos vietos kiton, blogai maitina, blogai aprėdo, o drausmę įvedė geležinę. Už viena kokį nors neatsargų išsitarimą apie komunistus — komisarus nabagą raudonarmietį atiduoda „črezvičaikon“, iš kur jis per 24 valandas keliauna į dausų šalį. Užtad kiekvienas stengiasi neprasitarti ir tik su lietuviiais kareiviais pasitikeš, kuomet nemato prie savęs šnipo, nusiskundžia apie savo kietą dalį ir gaila darosi šito neapšviesto, per 6 metus didžiojo karo varginamo rusų piliečio!

Magazinai ir krautuvės tušti. Galima dar šiokių tokių knygų nusipirkti, bet ir tųjų perkant mūsų pinigais, kainos gan augštos. Restoranai nors ir atviri, bet juose be juodos kavos nieko negausi.

Laikraščių bolševikai nepardavinėja — iškljuos ant tvoros ir skaityk sveikas kiek nori. Bet jų laikraščius mažai kas skaito. vilniečiai labai skaito tik mūsų „El-

tos“ telegramas; vakarais prie komendantūros pamatysi visuomet būrius žmonių.

Agitacija varoma plačiai. Laikraščių ir agitacinių lapelių kiekvienam mūsų kareiviui išeitų po pūdą. Tik jie jokio įspūdžio nedaro į mūsų kareivius, nes kiekvienas mato kad bolševikai kuria rojų tik komisarams.

Vilniuje rusai sukėlė baisiausį terorą: kas nakt sušaudomi Vilniaus piliečiai ir dažniausia visai nekalčiai. Pakanka mažiausio apskundimo, kad pakliūtį „črezvičaikon“, o iš ten jau tiesus kelias į ana pasaulį.

Vilnius dabar virtęs ašarų pakalne — žmonės tik vaitoja ir meldžiasi, kito būdo vargams palengvinti kol kas nėra.

Už skundus ant raudonarmiečių piliečiai sodinami kalėjiman.

Komunistas šiandien šventenybė ir visi turi pripažinti jį kaipo valdovą ir drebėti prieš jį! Tai tokią laisvę duoda bolševikai. Man pasakojo, kad vienas darbininkas vilnietis pasiskundė balsiai, kad bolševikai davė laisvę, bet atėmė paskutinį kasnj duonos. Išgiręs tai praeinantis pro šalį komisaras atėstavo darbininką ir kitą dieną jis buvo sušaudytas, kaipo kontrrevoliucininkas. Vilniečiai laukė lietuvių, kaip išganymo, nes bolševikų viešpatavimas pastaruoju laiku liko tiesiog nepakenčiamu.

— Toks gyvenimas biauressnis už sunkiausią vergiją — pasakė man vienas Vilniaus gyventojas.

Kai pažiūri į tas nuplyšusias purvinas raudonarmiečių gaujas į tuos komisarus — despotus ir pamainai, kad ši tamsybės pajega neša „kulturą“ visai Europai ir visam pasauliui — nenoroms ima tuščias juokas! Laukinės Azijos Čingizchano laikų ordos, turbūt, mažai kuomi tesiskyrė nuo dabartinių rusų ordų.

Vilniečiai ilgai negalės užmiršt bolševikų viešpatavimo, ir tų skriaudų kurias nuo jų iškentėjo.

Kazys K — s

Pafrontė, 1920 m. VII. 18.

* * *

Bepig tau, saulyte
leistis ir tekėt
ir ramiai į viską
iš dangaus žiūrėt!
Tavęs nieks nespaudžia,
niekas neslopina,
nejunti to viso
kas mane kankina.
Tu ramiai sau žiūr
į šią žemę menką,
kur tavo šviesybės
ne visiems pakanka.
Kodel nenušvinti
tamsiam kalinyje?
Kodel nenušvinti
varguolio širdyje?
Tavęs nepasiekia
patrankų baubimas,
nei našlių, našlaičių
ašarų meldimas.
Nematai saulyte,
kas pasaulį dedas;
nematai kaip slaučia
karas, vargas badas.
Nematai pasaulio
visų baisenybių,
nei širdies diktumo,

nei vargo sunkybių.
Bepig tau, saulyte
leistis ir tekėti
ir ramiai į viską
iš dangaus žiūrėti.
Tavęs nieks nespaudžia,
niekas neslopina,
nejauti to viso
kas mane kankina.

Juozas Alkevičius.

K. Baikštys.

Bėri žirgai.

(Raitelio mirtis).

Plačiu tyrlaukiu, lyg vėjas, bėga bėras žirgas, bėga antras, trečias... Visi pabalnoti, tik be jodėjų. Juos galvatrukčiais vejas, barzdoti, apsiginklavę žmonės. Aš pasislepiu, kur niekas nemato, ir drebu.

Iš žemės išlenda juodi žmonės ir apčiuola barzdočius. Barzduočiai juodusius nuvelkia, suriša ir, prirakinę prie slenksčio, sako:

— Jus atidarynėsite ir uždarynėsite duris, padarynėsite mums valgius ir gėrimus ir patalus klosite, bet patys nei valgysite, nei gersite, visuomet būdėsite, o jei neklausysite, ant laužo kepsite.

Pro šalį vėl bėga bėras žirgas. Aš sėdu ir joju. Kas čia ar žirgas ar paukštis? Ne, tai ne žirgas ir ne žirgu joju, bet automobiliu važiuoju. Cha-cha-cha... Tai ar važiuoju, ar sapną sapnuoju?... Balta siena, šalia sienos kieta lova, prie galvos vaškinė žvakė dega... O apie ją šešėliai šokius šoka...

Ir vėl aš važiuoju, joju, bėgu. Visur tuščia: nei žmogaus, nei paukščio, nei žvėrio nematyti. Tik ten uždarytas bėras žirgas žvengia ir kojoms kasa, lyg laukia laukia bernello raitužėlio, kad sidabro kamanas užmautų, ty mo balną uždėtų ir, kalaviją prie šono

prisljuosęs, pajodynėtų po žalias pievas, tamsiose girlose paganytų... O ten priešai kruviną puotą kelia. Jauna mergelė darželį sėdi, nei rūtų skina, nei vainikėlio pina, tik prie tvoros prirakinta ir gailiai verkia...

Sėdžiu ant Nemuno kranto. Aplinkui guli tūkstančiai lavonų, varnos iš visur skrenda ir jų kūnus lesa. Ir kas čia yra — kapai ar karo laukas? Karo laukas, čia miega jauni draugai; miega ir priešai išvargę,

— Broliai, kelkitės, gana mėgoti!...

Bet visi miega, lyg išmirę.

— Broliai, kelkitės ir nukryžiuokime mūsų priešus, kol jie miega!...

Atbėgo jauna lietuvaitė ir sako:

— Cit, atbus priešai ir mus paskandys, — o pati tyliai visus žadina.

— Kas atsitiko? — klausia nubudę.

Visi šoka, paslepia priešų ginklus, sėdasi į žirgus ir dainuoja:

Sukilo lietuviai; galanda peilius...

Ko miegat kryžiuočiai šventoj mus žemelėj?

Juk čia ne jūsų kraštas, o jus mums ne broliai!...

Išeikit visi savų dievaičių garbint...

Jei mūs' klausysit, — sveiki išliksit,

O neklausysit — sukelsim vėjus, žaibus paleisim,

O mūs' Perkūno, rūstaus dievaičio, išgirsit balsa...

— Klausykite! Kas čia? Varpai skamba?... Šalia sėdi kunigas ir gailėstingoji sesutė, o prie galvos žvakė žiba. Kam toji žvakė žiba dienos laike?... Ko tas kunigas ir toji sesuo tyko?... Aplink tamsu, ir tuščia, tik armotos gaudžia, kulkosvaidžiai ir šautuvai trata. Ateina motina ir tyliai sako:

— Kelkis, Juozeli, nebemiegok! Jau laikas į lauką eiti... Jau brolis žirgą pabalnojo, o aš tau duosiu šį kryželį.

— Motute mano, neverk išleisdama į karą. Aš nebijau mirties už laisvę. Sudiev!

Ir joju per girias laukus.

Žirgas lekia, kaip vėjas, ir neša mane į karo lauką.

— Sudiev, bernuželi, — tarė leisdamos saulelė, ir sutemo.

Sofija Čiurlionienė
(Kymantaitė).

Laiškai kareiviui.

(35 N-rį tęsinys).

Devintas Jono laiškas.

Brangus Prietellau!

Aš dabar tai tegaliu pasakyti, kad užėjo karštos dienos. Aš manau, kad dabar tai jie pažins, ką tai reiškia svetima norėti. Mes juos taip sužlugsim, kad jie ir raudoti užmirš. Už visus gerus patarimus labai Tamstai dėkavoju. Skaityti ir mokytis tai laiko nėra: žmogus čia nelaisvas, dabar tik žygiuoti ir žygiuoti. Ir sunku ir smagu. Baimės nėra. Jei ir paskins katra iš eilės, kiti nepasiduos, juoba jiems brangesnė bus krauju aplaistyta žemelė, geriau ginsis. Mūsų kuopos vadas kaip perkūnas smarkus, o gudrus kaip lapė, jo į spąstus nepagausi, bepigu su tokiau eiti. Dabar Dauguvos dieneles kartojame.

Tamstos ranką spaudžiu visados dėkingas ir Tamstą gerblyš

J o n a s.

Devintasis laiškas Jonui.

Mielas Jonai!

Dėku už laišką. Jaučiu, kad esi stiprus ir narsus, kad pasitiki savimi ir savo vadais. Toks kareivio jausmas — tai galybė. Toks kareivio jausmas padeda laikytis ir laimėti, jis kartais atstoja kulkosvaidžius

ir kanuolės. Šventas įniršimas veda kareivį, kurs supranta, kad savo žemės ir savo trobos laisvės eina ginti nuo nuožmių užpuolikų. Aš dėkavoju Tamstai už tuos stiprybės žodžius, kuriuos perskaičiau Tamstos laiške. Mums, piliečiams, dirbantiems savo ramų, kad ir karštą darbą šiokiomis sunkiomis valandomis begaliniai svarbu yra žinoti kariuomenę kilniame ūpe esant. Tada mes sau sakome.

— Jie ten ugnyje, pavojuje, miego nemigę eina linksmai pirmyn, jie tikisi laimėti, nors žino, kad tą laimėjimą tegaus gal gyvybę praradę... tai kaip beturime dirbti mes, kad jiems atsilyginti?

Kariuomenės kilnus ūpas žadina piliečių dvasią. Kariuomenės vargai, žygiai, laimėjimai mokina žmones pažinti ir branginti Tėvyne.

Girdžiu Tamstos laiške pasididžiavimą savo vadu — tai irgi mūsų kariuomenės stiprybės prirodymas. Smagu girdėti, kad yra vadų išmintingų ir smarkių kaip perkūnas, bet dar smagiau, kad kareiviai tokį vadą brangina, myli ir eis su juo į pasaulio kraštą.

Ar žinote, ką toks prisirišimas padaro? — Jis tam vadui sunkioj valandoj stiprumo suteikia, ta kareivių pagarba saugoja jį nuo silpnybių liepia, jam neapsileisti. Ir žinai ką daro priešas, kurs nori kariuomenės ūpą pakirsti — pirmiausiai stengiasi kareivių protą ir širdį užnuodyti nepasitikėjimu vadais. Kas mušti nori, tas pantį greit randa, kas apšmeižti nori, tas visados atras prie ko prikibti, delto kad nėra žmonių be silpnybių.

Iš žemės išlenda kitas žirgas ir lekia. Atsiranda trečias, ketvirtas, dešimtas... Visi jie bėri, greitai, visi kartu bilda ir vis greityn greityn į orą. Iškilo bėri žirgai, kaip paukščiai skrenda, tik mano žirgas puola žemyn... Baugu, baisu... Bet ko toji žvakė vis žiba? Iš kur tie svetimi žmonės?... O, tai lenkai piktieji... — muškite... šaukite... durkite... broliai!... O nei! Tai ne lenkai, tai geri... Bet kokie čia dūmai... Vėl lenkai ateina... muškite, neleiskite.

— Juozeli, nebijok! Aš tavo mama, ar jau manęs nepažįsti?...

— Kas?... mama?... nežinau...

— O manęs ar tu nepažįsti, — aš tavo sesuo Juzė...

— Ju... zė?...

— Gal mane pažįsti, — aš tavo brolis Jonas.

— Ne...

— Gal mane dar pažįsti, — aš tavo Marytė.

— Ma... rytė, atsimenu... Aš tavęs bijau, tu ne ta, kurią aš mylėjau: ji buvo gera, o tu šaltą kvapą leidi, tu mirtimi kvėpi, — šalyn...

Ir vėl bėga bėri žirgai. Jų pilni keliai, pilnas oras — tik mirga, bėga vienas paskui kitą maišos... o šaltas kvapas šaldo krūtinę...

TAUTOSAKA.

20.

Teka saulytė
per žaliąjį gojų,
atjoja kolčakai
per vasarojų.

Ram tra lia lia,
ram tra lia lia,
atjoja kolčakai
per vasarojų*).

Kaip tik kolčakai
pradėjo joti,

pradėjo žmonės
gaudžiai raudoti.

Iš namų bėgo
kas tik galėjo —
lietuviai su prūsais
kara pradėjo.

Iš Karčiamų**)
žemė drebėjo, [šovė
Radviliškio dvaras
degti pradėjo.

Kada sustiprinti save nori, neaugink krūtinėje keršto ant savo brolio, matyk, kas gera, kas bloga — atleisk.

Visas mūsų tautos atgijimas — tai didelis kelių dešimčių metų karas, kur vadais buvo mūsų inteligentija — mūsų mokytesni, šviesesni žmonės. Kame buvo daugiau pasitikėjimo, pritarimo dirbančiai inteligentijai, ten kraštas kilo susipratimo atžvilgiu, žmonės stengėsi įgyti šviesos, darėsi naudingais savo krašto piliečiais. Begaliniai didelį darbą yra padarę mūsų inteligentija. O jei mes dar atsiminsime, kad te ne turto vartojė, nė gėlių takais vaikščiojo, bet vargelį vargo, tai mes turėsime juoba juos gerbti. Pasiskaityk Daukanto, Kudirkos, Vaičiūčio, Višinskio gyvenimo aprašymą, tai suprasi, kas tai buvo kova dėl Lietuvos atgijimo. (Bėda tik, kad mes neturime aprašyta visų mūsų garbingų žmonių gyvenimų).

Kaip švietimo darbe, taip ir kruvino karo darbe kas turi tam tikro mokslo prityrimo, įpratimo — vadovauja kitais. Visa gi tauta turi kaip vienas žmogus sujungti savo jėgas ir eiti tuo keliu, kuriuo veda vadai į laimėjimą. Vadas tai galva, o daug rankų pakelja didelį našta. Todel kariuomenės jėgą padaro paklusnumas. Tas paklusnumas, kurs liepia užmiršti save, savo patogumus, savo reikalavimus ir tik eiti, kur vedamas, daryti, ką liepiamas. Tas paklusnumas turi jungti taip, kad keli šimtai žmonių veikia kaip vienas. Geroje kariuomenėje tai įvykinama.

Šiaip jau visuomenėje be galo daug kliūdo pa-

Krito berneliai
kaip ažuolėliai,
verkė mergelės,
kaip lelijėlės.
Mūsų jaunuoliams
vainikus pynė,
kurie jau žuvo
tiems juos aukavo.
Mūsų broliukai
narsiai kovojo,

mūsų sesutės
žaiždas mazgojo.
Mūsų broliukus
jaunus laidojo,
mūsų sesutės
gaudžiai raudėjo.
Šia du vos kapuos
daug yr kryželių:
ten prikavota
Lietuvos bernelių.

Girdėta Radviliškio parapijo,
Kas sudėjo ir padainavo — nežinia,
Redakcijai atsiuntė *Algirdietis*.

Kas klausia, tas neklysta.

Kls.

Prašau paaiškinti ar bus atimta žemė nuo rusų (poselencų) ukininkų, Lietuvos piliečių, kurie dabar yra kariuomenėje kareiviais ir karininkais?

Kareivis Gusevas.

Ats.

Lietuvos piliečiams kareiviams žemė yra dalinama, o ne atimama. Lietuvos piliečiai, taigi ir rusai, yra visi prieš įstatymus lygūs.

Red.

Kls.

Prašau paaiškinti man sekantį dalyką: ar gali milicija išvaryti mano motiną iš buto, kuriame ji gyveno nuo 1915 metų. Tą butą buvo palikę žydai išvažiuodami į Rusiją, kad mes jame gyventumėm ir prižiūrėtumėm iki jie negrįš, savininkai dar negrįžo, o motina jau krausto iš to buto.

Kareivis Petrauskas.

Ats.

Tamsta nenurodei dėl kokios priežasties Tamstos motiną milicija varo iš namų. Prašome tai pranešti

*) Panašiai kartoti po kiekvieno punkto.

**) Karčiamų kaimas netoli Radviliškio, iš ten lietuviai pirmiausia pradėjo šaudyti į Radviliškį.

siekti tikslą, be galo kliūdo pasekmingai dirbti tai, kad žmonės nemoka susijungti, žmonės per daug nori laisvės, ir nemoka savo mažųjų reikalavimų paaukauti. Tai padaro mums daug nuostolių, iš tos priežasties šlubuoja visas mūsų gyvenimas, ir mūsų tvarkymasis daug ką piktna. Todel ir tai svarbu, kad kareiviavimo laikas mokina mūsų jaunuomenę klausumo, patvarumo, pasiaukavimo ir rengia tokiu būdu geresnius kraštui piliečius.

Šiomis sunkiomis ir karštomis dienomis, aš tegaliu viena Tamstai pasakyti: būk tikras Tėvynės gynėjas — narsus, drąsus, vadams paklusnus. Kada praslinks pavojus, gyvenimas įeis į ramią vagą, turėsi atsiminti, kad kareiviui piliečiui svarbiausia yra savęs auklėjimas ir mokslas.

Dabar, Jonai, turėsim ilgesniam laikui atsisveikinti, nes mano darbas liepia man svetur pasibastyti. Sugrįžęs mielu noru vėl rašinėsiu Tamstai ir galėsim kalbėtis apie tai, kas naudinga ir reikalinga mums ir mūsų kraštui.

Tuo tarpu nuoširdžiai Tamstos ranką spaudžiu ir dar kartą aš senas — Tamstai jaunikaičiui sakau: Jonai, svarbiausia gyvenime būti doru, geru, teisingu žmogum.

Būk sveikas ir laimėk kovą.

Tamstos Prietelis.

(Galas).

ir nurodyti, kur motina gyvena, kuomet viskas atsitiko ir ar turi motina kokį nors raštą, kad ji palikta bute kolei sugrįš savininkai. Viską tą iš Tamsotos gavus pati Krašto Apsaugos Ministerija padarys atatinamų žinksnių, dalykui išaiškinti.

Red.

Žemė kareiviams.

Šie kareiviai jau yra gavę žemės.

Raseinių apskrityje.

Sergejevsko dvare: 135) Dzidorius Plyčius gavo 12,12 hektarų. 136) Antanas Jasaitis — 11,70 h. 137) Antanas Bosas — 12,93 h. 138) Antanas Dyrnavičius — 14,72 h. 139) Antanas Jakubauskas — 15,22 h. 140) Juozas Maculevičius — 14,70 h. 141) Antanas Marcinkevičius — 12,52 h.

Tauragės apskrityje.

Vizbutų palivarke: 142) Juozas Bajorėnas — 11,20 h. 143) Antanas Grincevičius — 12,88 h. 144) Antanas Juskevičius — 17,66 h. 145) Julijonas Čepauskas — 11,46 h. 146) Pranas Lukošaitis — 14,50 h. 147) Ferdinandas Mejeris — 11,55 h. 148) Juozas Vyšniauskas — 12,10 h. 149) Juozas Verpečinskas — 13,90 h. 150) Bronius Mačiukas — 14,62 h. 151) Juozas Mozeris — 16,90 h. 152) Jonas Laurinskis — 14,34 h. 153) Juozas Juozaitis — 16,38 h. 154) Antanas Grincevičius — 12,88 h. 155) Juozas Bajorinas — 11,20 h. 156) Julius Čepauskas — 11,46 h. 157) Pranas Lukošaitis — 14,50 h. 158) Antanas Juskevičius — 17,66 h. Adakavos dvare: 159) Stasys Mališauskas — 16 dešimtinių nuomon pagal sutartį. 160) Aleksandras Gediminas — apie 16 dešimt. 161) Vincas Ivanauskas — 23 dešimtines 1089 kv. sieksniai. Vaidylų dvare: 162) Vincas Bučinskas — 17,0179 h. 163) Jonas Paldauskas — 14,9710 h. 164) Antanas Baublys — 17,4042 h. Sugintų dvare: 165) Kazys Buržius. Vabalų dvare: 166) Jonas Grunovas — 22 deš. 167) Petras Baltys — 16 deš. Šakviečių dvare: 168) Juozas Davidavičius — 20 deš. Vizbutų dvare: 169) Antanas Toleikis — 12,97 h. nuomon pagal sutartį.

Trakų apskrityje.

Juodiškių dvare: 170) Petras Stanionis — 20 deš. 171) Jokubas Naidzinavičius — 20 deš. 172) Jonas Juskevičius — 20 deš. 173) Vincas Paulauskis — 20 deš. 174) Vincas Kralikauskas — 20 deš. 175) Karolis Mikalauskis — 20 deš. 176) Juozas Steponavičius — 19 deš. 177) Motiejus Kilnis. Šventenykų dvare: 178) Ignas Malinauskas — 19 deš. 179) Juozas Karsevičius — 20 deš. 180) Peliksas Zavistanavičius — 20 deš.

Ūkmergės apskrityje.

Taujėnų dvare: 181) Stasys Masalskis — 14,94 h. 182) Jonas Tamušius — 15,35 h. 183) Karolis Petrikas — 15,82 h. 184) Jonas Dilionis — 14,64 h. 185) Stasys Davolis — 16,12 h. 186) Stasys Eimalonskis — 17,4 h. 187) Jonas Baltrūnas — 14,89 h. 188) Kazys Pavlavičius — 18,82 h. 189) Mikolas Vanagis — 32,54 h. 190) Antanas Misius — 14,89 h. 191) Antanas Nugaris — 15 h. 192) Motiejus Tomkevičius — 15,86 h. 193) Juozas Jeremičius — 22,33 h. 194) Petras Augūnas — 16,37 h.

Vilkaiškio apskrityje.

Podlėciškio dvare: 195) Jonas Vežaitis. 196) Adomas Butkauskas. 197) Viktoras Geldauskis. 198) Antanas Mičiulis. 199) Lukošius Tapčauskas. 200) Vin-

cas Kabušius. 201) Kazys Vingevičius. 202) Jonas Navikevičius. Vaišvilėlių dvaro: 203) Anopras Vasiliauskas. Stolaukello dvare: 204) Pijus Gražulinius. Stolaukio dv.: 205) Juozas Sliknius. Pūdvarčio dvare: 206) Vincas Zakevičius.

Žinios.

Lietuvoje.

Vilnius tvarkos. Nakties plėšimai Vilniuj liovės. Griežtai draudžiama kirsti miškus priemiesčiuos.

Vilniaus miesto magistrato (miesto valdybos) sudėtis. Vilniaus Miesto Komendantas kap. Kurkauskas išleido įsakymą, kuriuo, ligi susidarysiant visuotino rinkimo keliu Vilniaus miesto savivaldybei, jis pavedė šiems asmenims sudaryti laikiną Vilniaus miesto magistratą, miesto ūkiui tvarkyti: Jonui Kymontui — kaip miesto prezidentui; Boleslavui Stankevičiui — kaip miesto prezidento pavaduotojui; Juozui Jakimavičiui — kaip magistrato sekretoriui; Ignei Jankauskui — kaip magistrato sekretorio pavaduotojui; Stanislovui Kiževskiui, Marijonui Brėvickiui, Al. Kupacnikui, Juozui Sasnauskui, Jonui Šapyrai — kaip magistrato nariams.

Susisiekimas su Vilnium IV—3 (Elta). Ruošiamas tiesus susisiekimas: Vilnius — Šiauliai, per Kaišėdorius.

Tremtinių gražinimas. Tremtinių ir belaisvių gražinimo Skyrius praneša, kad grįžta 4 Lietuvos piliečių transportai. Yra žinių, kad iš visų Rusų mūsų tremtiniai stengiasi grįžti į tėvynę kuogreičiausiu metu.

Ligi šiol tremtiniai buvo gražinami per Latvius. Tremt. ir belaisvių gražinimo vyriaus. inspektorius A. Kubilius važiavo į Vilnių nustatyti betarpį tremtinių transportavimą iš Rusų ir suorganizavo Vinių karantiną.

Atvyko Rusų atstovybė. Rugpiūčio 31 d. į Kauną atvyko Rusų atstovybė su Akselrodu pryšaky.

Lenkų karo atstovai. Į Kauną buvo atvykę lenkų karo vadovybės atstovai tartis fronto reikalais, bet po atsitikimų, kurie įvyko rugpiūčio 31 d. Augustavo ir Suvalkų srityse, jai buvo duota suprasti, kad jos buvimas Kaune visai nebeatsako jų pareikštam siekimui ir vienintelė išeitis — tą pat dieną apleisti Lietuvos žemę. Tai lenkų karo atstovai ir padarė.

Lenkų karo atstovų pasiūlymas. Lenkų karo misija siūlė, kad Lietuvos kariuomenė skaičiuje 3 divizijų slinktu greta kairiojo Lenkų armijos sparno, saugodama jį nuo rusų, o lenkai, eidami pirmyn, užims geležinkelį: Gardinas, Mosty, Lyda, Moločečno. Visi šie punktai liktų Lenkų rankose. Jei gu lietuviai su tuo nenorėtų susitikti, tai kariuomenė turėtų pasitraukti iki Pabradės. Tada Pabradė ir Vilnius atatektų lenkam. Visa tai daroma esą karo tikslais. Tokios sąlygos lietuviams nepriimtinos. Mątyt, lenkai nieko dar neišmoko.

Lietuvos vyriausybės nota dėl lenkų puolimų. Užsienių Reikalų ministeris Purickis rugpiūčio 31 d. pasiuntė Santarvės valstybėm notą, nurodydamas, kad lenkai nenori taikos keliu risti sienų su Lietuva klausimo ir veržiasi karo pajėga į Lietuvos žemę. Lietuvai nieko daugiau nebelineka, kaip tik visomis galimomis priemonėmis gintis.

Kaunas, IX. 6. (Elta). Lenkų Užsienių Reikalų Ministeris Sapięha rugsėjo 2 d. prisiuntė per mūsų Atstovybę Berlyne tokią notą Užsienių Reikalų Ministeriui:

„Atsakydams į Jūsų Ekscelencijos depešą, aš turiu garbės pranešti Lietuvos Vyriausybės žiniai, kad Lenkų Vyriausybė, norėdama išvengti bet kurio konflikto tarp lietuvių ir lenkų kariuomenės ir matydama reikalingą pasilikti sau visą veiksmo laisvę karo operacijoms, prašo Lietuvos Vyriausybę atitraukti savo kariuomenę už demarkacijos linijos, kuri yra taip pat 1919 m. liepos 18 d. nustatyta, ir sienos tarp Lietuvos ir teritorijos, kuri yra pripažinta lenkam Aukščiausios Tarybos 1919 m. gruodžio 9 d. nusprendimu.

Tuo pat žygiu aš pareiškiu Lenkų Vyriausybės norą į tiesiogines tarybas tarp Lietuvos ir Lenkijos, kad radus draugingą visų, tarp dviejų valstybių ginčijamų, klausimų nusprendimą. Aš laikiu Jūsų pozicijų tuo reikalu ir prašau Jūsų Ekscelenciją priimti mano didžios pagarbos pareiškimą.

Ministeris Sapieha“.

Į tą notą Lietuvos Užsienių Reikalų Ministeris atsakė:

„Atsakydamas į Jūsų Ekscelencijos notą prisiųstą per Lietuvos Pasiuntinybę Berlyne, turiu garbę pranešti Lenkų Vyriausybei štai ką:

„Lietuvos Vyriausybė gailisi, negalėdama patenkinti Lenkų Vyriausybės prašymą atitraukti Lietuvos kariuomenę už linijos, Jūsų notoje nurodytos, dėl šių priežasčių: 1) savo noru atidavimas Lietuvos žemės, kuri jau yra Lietuvos Valstybės valdžioje, būtų neiutraliteto laužymas Rusų atžvilgiu, 2) Lietuvos Vyriausybė neranda galima atiduoti svetimai okupacijai žeme, kurią ji laiko neatskiriamai surištą su Lietuva. Kas link demarkacijos ir sienos linijų, nurodytų Jūsų rugpiučio 2 d. telegramoje, turiu garbės atkreipti Jūsų dėmesį į faktą, kad tos linijos buvo nustatytos specialinėmis sąlygomis be Lietuvos Vyriausybės dalyvavimo ir pritarimo ir jų niekuomet ji nėra priėmusi.

Lietuvos Vyriausybė, norėdama taikaus susitarimo ir išvengti konflikto tarp lenkų ir lietuvių kariuomenės, pasiūlė Lenkų Vyriausybei rugpiučio 27 d. notoje nustatyti laikiną demarkacijos liniją, bet lenkai, neatsakę į tą notą ir nebaigę Kaune pradėtų derybų, puolė lietuvių kariuomenę ties Augustavu, nustumė ją ir įėjo gilyn į Lietuvos žemę. Lietuvių vadovybė buvo priversta reaguoti, atremdama tą invaziją. Lietuvos Vyriausybė, norėdama išvengti kraujo praliejimo ir parodyti savo taikią ir draugingą politiką Lenkų atžvilgiu, siūlo sustabdyti karo akciją ir prisiųsti delegatus, aprūpintus įgaliavimais, demarkacijos linijai nustatyti. Delegatai gali susitikti Mariampolėje.

Nustačius demarkacijos liniją, Lietuvos Vyriausybė yra pasirengusi tuojau pradėti derybas visiem ginčijamam klausimam nuspręsti. Lietuvos Vyriausybė priima tom tarybom pagrindą jau paskiausiai Lietuvos ir Lenkų delegatų Rygos konferencijoje nustatytus punktus.

Malonėkite priimti Ekscelencija mano aukštos pagarbos pareiškimą.

Užsienių Reikalų Ministeris, Purickis“.

Užsieny.

Nauja Rusų nota Anglams (Elta). Kameniovas įteikė Anglų vyriausybei naują rusų notą, kuri pirmiau buvo įteikta darbininkų vykinamajam komitetui. Joje yra šie reikalavimai: 1) Visų Anglų sąlygų ir reikalavimų dėl neatidėliojamos ir galutinės taikos su Rusais paskelbimas; 2) Anglų spaudimas į Lenkų vyriausybę dėl priimtinos taikos su Rusais. Notoje dar pasakyta, kad Rusų padėtis pagerėjusi ir jie gali ginklu priversti tuojau susitaikyti. Kaip priemone paspaust Anglus, nenorint Anglų vyriausybę duoti atsakymą turima galvoje galutiną santykių nutraukimą tarp Anglų ir Rusų

Vandenuų Valdovai

Šių dienų spauda daug rašė apie Amerikos Jungtinių Valstybių ir Anglijos lenktinavimą dėl viešpatavimo jūrose. Neseniai įdomių žinių šiuo klausimu suteikė Prancūzų oficiozas „Temps“.

1914 metuose, prieš pat karą Jungtinės Valstybės turėjo mažiau Prekybos laivų už Vokiečius, Prancūzus, Japonus ir Italus. Dėdės Samo laivyno tonažas tuo metu buvo net dešimtį kartų mažesnis, negu jūrių karalienės, Anglų tonažas. Dabar gi dekoracijos žymiai persikeitė. Amerikos Prekybos laivynas šioje valandoje viršija savo jėgomis Prancūzus, Vokiečius, Italus, Japonus ir užima po Anglų antrą vietą.

1914 m. anglų laivyno tonažas siekė 18 900 000 tonų, o amerikiečių — 2 000 000. 1920 m. anglų tonažas — 18 100 000, amerikiečių 12 000 000. Taigi povandeninių laivų veikimas sumažino Anglijos laivyną 800 000 tonų, o tuo tarpu Jungtinių Valstybių laivynas padidėjo 10, 380 000 tonų arba 500%.

Vadinas jankiai ne juokais veržias tapti jūrių ponais, pašalindami Anglų gegemoniją.

Dar aiškesnį norą pralenkti britus amerikiečiai parodė savo darbuotę bedidinant karo laivyną. Anglijos Vyriausybė nesykį buvo viešai išsitarus, kad jos karo laivynas prie įvairiausių sąlygų privalo būti lygus dviejų galingiausių jūrose valstybių laivynam, anglų politikam, kurią nesykį patvirtino abiejų atstovybių rūmai.

Bet Amerikos Jungtinės Valstybės matyt nutarė nesilenkti prieš tokį anglų nusistatymą. Paskutiniam Amerikos jūrių žinybos pranešime mes štai ką skaitome:

„Jūrių žinyba varo tokią politiką karo laivyno klausime, pagal kurios Jungtinės Valstybės privalo susilyginti pajėgom su pačiu galingiausiu laivynu, koki tik gali turėti valstybė ant žemės skritulio. Tuo tikslu mes kasmet didinsime savo laivyną; tas tikslas truks — pliš, privalo būti pasiektas ne vėliau 1925 m.“

Yra žinių, kad jau 1923 m. t. y. 2 metu prieš paskirtą laiką, Amerika galėsiant pralenkti Anglus karo laivyno pajėgomis, jeigu pastaroji nesubrus smarkiau darbuotis.

„Su dideliu įdomumu ir sujudimu, baigia „Temps“ savo straipsnį, mes tēmijam abiejų laivynų žygiavimą. Kova dėl viešpatavimo jūrose jau prasidėjo“.

Rusų spauda rašo: Bolševikų dienraščio „Izvestija“ pranešimu, atamanas Semionovas atsisakęs nuo valdžios, kurią jam įdavęs Kolčakas. „Semionovas prašo Tolimųjų Rytų respublikos ministerių, rašo „Izvestijoje“, pranešti draugui Trockiui, kad jis tinkas įstoti į raudonosios armijos eiles, jei jam bus dovanotos visos kaltės“.

Rusų „Pravda“ labai skundžias, kad Gruzija nevykdanti taikos sutarties su bolševikais. Gruzija pasižadėjusi pripažinti komunistų partiją legaline ir jos nepersekioti, bet, girdi, dabar ji elgias visai priešingai.

Maskvos oficiozo rugp. 25 d. pranešimu, bolševikų agitacija lenkų armijoje einanti smarkyn ir dėl to dezertirų skaičius didėjas. Neseniai esą suimta 300 lenkų karininkų, pabėgusių nuo fronto, 23 jų esą nuteista sušaudyti.

Bolševikų žiniom žydų persekiojimas Varšuvoje žymiai padidėjęs. Bijoma masinių žudynių.

„Izvestija“ pranešimu, Italų vyriausybė suteikus Tarybų Rusų atstovui tokių pat privilegijų, kokiom naudojas kitų valstybių atstovai Italuos.

Oficialinė dalis.

Armijos teismas, teisiamajam posėdin skiria nagrinėti, sekančias bylas:

1920 metų rugsėjo mėnesio 9 dieną: kareivių Motiejaus Kevino ir Juozo Kazimėno, kaltinamu 589 Baudž. Stat. ir 279 Karo Baudž. St. str., byla (193) ir kareivio Stepono Babičiaus, kaltinamo 5 p. 589 Baudž. Stat. str., byla (200).

1920 metų rugsėjo mėn. 10 dieną: kareivių Stasio Palaimos, Juozo Masionio ir Petro Ralio, kaltinamu 589 Baudž. St. ir 279 Karo Baudž. St. str. str. ir 6 p. 14 §. Y. V. A. J., byla (209) ir kareivio Jurgio Geležausko, kaltinamo 2 d. 464 Baudž. Stat. str., byla (172).

1920 m. rugsėjo mėn. 11 d.: Piliečio Motiejaus Jurčikonio, kaltinamo 11 p. 455 Baudž. Stat. str., byla (171).

1920 m. rugsėjo mėn. 13 d.: kareivio Kazio Sakalausko, kaltinamo 1 d. 160 Karo. Baudž. St. str., byla (162) ir kareivio Bronio Sakalausko, kaltinamo 112 ir 6 p. 105 Karo Baudž. Stat. str. str., byla (55).

1920 m. rugsėjo mėn. 14 d.: Piliiečių Aleksandro Buloto, Mateušo ir Juozo Barkauskų, Juozo Vasiliausko, Aleksandro Mickevičiaus, Jono Sakalausko, Stasio ir Prano Čepurių, kaltinamų 51, 13 p. 455 ir 4 ir 5 d. d. 589 Baudž. St. str. str., byla (202).

Vyr. Leitenantas Budrevičius
Armijos Teismo Sekretoriaus

Karininkai ir karo-valdininkai įgyjusieji laipsnį Lietuvos kariuomenėje.

Eidamas Lalkinosios Vyriausybės įsakymu iš 1919 m. sausio m. 15 d. del karininkų mobilizacijos „Liet. Kar.“ įsak. Nr. 18 § 1 skelbiu žiniai ir vadovavimuisi, kad visus įgijusius tarnaujant Lietuvos kariuomenėje karininkų ar karo-valdininkų laipsnius, skaityti mobilizuotais lygiai su įgijusiais tuos laipsnius svetimų valstybių armijose. L. K. įs. Nr. 419.

Grįžtantieji Lietuvos piliečiai.

Visi Lietuvos piliečiai šaukiamojo kariuomenės amžiaus arba mobilizuojami sulig mokslo ar specialybės patekusieji į Lietuvos valdomąją teritoriją iš užsienio arba iš okupuotos Lietuvos dalies ir pragyvenusieji 2 savaites, šaukiami ir mobilizuojami lygiai su piliečiais tų miestų ar apskričių, kuriuose atvykusieji apsigyveno.

Mobilizacijos skyrius tokius pašauktuosius skirsto į dalis arba liuosuoja lygi atskiro pašaukimo.

Pervaziavusius per Lietuvą, šaukiamo ar mobilizuojamo amžiaus Lietuvos piliečius iš vienos svetimos valstybės į kitą arba iš okupuotos Lietuvos teritorijos į svetimą valstybę ir negrįžusius nurodytame užsienio pasa laike arba slaptai atlikusius tą kelionę, kad išvengti stojimo kariuomenės, skaityti pasislepusiais nuo kariškos priedermės, bei mobilizacijos.

L. K. įs. Nr. 419.

Atsižymėjimas kareivio Savickio.

Š. m. Liepos mėnesio 21 d. Šiaulių komendantūros komandos kareiviai lydėjo traukinyje į Kauną partiją nuteistų kalinių. Netoli Datnavos stoties iš einančio traukinio pilnu greitumu, išsoko per duris vienas iš nuteistų iki gyvos galvos kalinių, norėdamas pabėgti. Nežiūrint savo gyvybei gresiančio pavojaus, kareivis pranas Savickis puolė iš traukinio paskui pabegusiojo kalinio; gi kiti kareiviai sustabdė traukinį ir tokiu būdu kalinis tapo sulaikytas. Šokdamas iš traukinio Savickis susižeidė sau veidą.

Už gerą žinojimą savo pareigų ir šventą jų pildymą neatsižvelgiant į jokiais kliūtis, nuo vardo tarnystės išreiškiu kareiviui Savickiui padėką ir įsakau išduoti jam iš nepermatomų išlaidų 200 auksinų kaipo dovaną; taip gi išreiškiu padėką Savickio Viršininkams, kurie jį išmokino tų pareigų.

Šis įsakymas perskaityti visose kuopose, batarijose, eskadronuose ir komandose ir nuorašą nusiųsti tėvams.

L. K. įs. Nr. 412.

Kariuomenės pagalba atvaduotose vietose.

Atvaduojant rusų okupuotąsias Lietuvos žemes, kariuomenės dalys, ramiai pozicijose stovėdamos, turi elti pagelbon vietiniams gyventojams jų atstatymo darbe. Mūsų pareiga gyventojams padėti kuom tig galima, ypač arkliams, nes artinasi rudens laukų darbai. Tas turi būti vykdoma nepakenkiant kariškiems armijos reikalams ir daboiant Valstybinę naudą. Delto gi kariuomenės dalys, nuo darbų liuosais arkliams, turi teikti pagelbą pirmiausiai Valstybės ir visuomenės organizacijoms, paskiau ir atskiriems asmenims. Griežtai daboti, kad pagelba atskiriems asmenims būtų teikiama tik neturtingiems tokiems, kurie jos būtinais reikalingi, nes tik teisingumu vadovaujantis mūsų pagalba duos pageidaujamos naudos.

Ta užduotis paliekama pareigai ir atsakomybei divizijų bei pulkų vadų ir kitų atskirų dalių viršininkų, kurie kas savaitę turi pranešti Armijos Vadui, kas toje srityje padaryta.

L. K. įs. Nr. 411.

Butas atvykstantiems tarnybos reikalais.

1. Kiekvienas karininkas, karo gydytojas ir karo-valdininkas, atvykęs iš kitur tarnybos reikalais, gali gauti per vietinį karo komendantą butą laikinam lig 3-jų parų apsigyvenimui, apmokėdamas tą butą savais pinigais kaina žemesne už paprastą to buto (kambario) kainą.

P a s t a b a : Jei tarnybos reikalais per 3 paras nebus atliktas, laikas apsigyvenimui gali būti komendantu nuožiūra prailgintas, užinteresuotajam karininkui ar karo-vald. dokumentaliai prirodžius, kad tikrai tarnybos reikalų atlikimas užsitęsė ne iš jo kaltės.

2. Siunčiamieji tarnybos reikalais kariškų įstaigų liuosai samdomi valdininkai naudojami šiuose žygiuose karo-valdininkų teisėmis.

3. Negeistinių nesusipratimų išvengimui visi aprūpinamieji butais sulig šio § 1 ir 2 punktu komendantūrose turi būti smulkiai registruojami, aiškiai nurodant: kas, kokios dalies, koku reikalu, kada, kieno siunčiamas atvyko, kada išvyko, kur koku butu buvo aprūpintas (pažymint dokumentų Nr. Nr, ir datą).

P a s t a b a : Karo Komendantai privalo turėti visų viešbučių apkainuotų kambarių sąrašus ir pavedant sulig šio įsakymo kariškiams kambarius, žymėti išduodamosna jiems kortelėsna nustatytą apmokėjimui sumažintą kainą.

L. K. įs. Nr. 401.

Taisyklės gauti ir duoti žyginiam arkliams (stuikoms).

1. a) Kiekvienas valdininkas, važiuojas tarnybos reikalais, turi teisės reikalauti žyginų arklių (stuikų) tik tada, kai turi tam tikrą liūdymą: duotą tos Ministerijos, kurioje tarnauja, ir vietose—vietos savivaldybės.

b) Kiekvienas kariškis kur nors komandiruojamas, turi teisės naudotis gyventojų vežimais, turėdamas tam tikrą liūdymą.

P a s t a b a : Kariškiai ir valdininkai, važiuojantieji atostogų neturi teisės reikalauti iš vietinių savivaldybės organų vežimų bei arklių.

2. Liūdyme pažymima, kurioje apskrityje, arba kuriose apskrityse turi teisės reikalauti žyginų arklių.

3. Arklių galima reikalauti tik apskričių ir valsčių valdybose ir, ypatingais atsitikimais, pas seniūną.

I-a p a s t a b a: Komendantas, milicija, suėmimo komitetų įgaliotiniai ir kiti valdininkai patys tiesioginiai iš gyventojų neturi teisės reikalauti žyginų arklų (stuikų), išskiriant labai skubius ir svarbius atsitikimus fronte, kovos metu.

II-a p a s t a b a: Arklių priverstinai be vežėjo niekas negali reikalauti.

III-čia p a s t a b a: Šeštadieniais ir žydų šventėmis žydai atleidžiami nuo davimo arklų.

4. Valdžios arba kariniam turtui pervežti palydovas turi teisės reikalauti iš vietinių savivaldybės organų vežimų, iš liūdymo, kuriame turi būti pažymėta iš kur ir kurion vieton turtas gabenamas ir kuris vežimų skaičius reikalingas jam pervežti.

5. Suėmimo komitetai ir įgaliotiniai, suimtiems produktams pervežti, privalo reikalauti iš savivaldybės organų tinkamo skaičiaus vežimų tam tikru raštu, nurodydami valandą padvadų skaičių, kur ir kurion vieton bus gabenama.

6. Reikalavimai padvadų, valdiškam ir kariškam turtui, suimtiems produktams ir t.t. pervežti, turi būti įteikti valdyboms ne vėliau kaip prieš 24 val.

P a s t a b a: Savivaldybės įstaigos atskirus vežimus — arklus keleiviams vežti turi parūpinti ne vėliau kaip 3 val. nuo pareikalavimo valandos.

7. Keliaujantieji neturi teisės bereikalingai laikyti pareikalautas padvadas ilgiau kaip 2 valandį.

8. Už kiekvieną palaikytą ilgiau valandą reikalavęs moka savo lėšų po 5 auksinus.

9. Už bereikalingai reikalautą arą be tam tikrų priežasčių nenaudotą vežimą reikalavęs moka savo lėšų 20 auks. už dieną.

10. Žyginiais arkliais ir vežimais leidžiama naudotis ne toliau kaip 35 kilometrų.

11. Visais atsitikimais už žygninius arklus ir vežimus turi būti mokama nustatytoji norma.

12. Kiekvienas vežimas turi būti įrašomas į tam tikrą knygą.

13. Valsčių valdybos sudaro viso valsč. arklų sąrašus ir užvarinėja vežimus paeilul, žiurint savininkų turimo arklų skaičiaus, bet neturi teisės reikalauti kas kartą iš tų pačių gyventojų.

14. Del neteisingo paskirstymo stuikų skundai yra duodami Apskritis Valdybai.

15. Atlyginti už duodamus vežimus nustatoma ši norma:

a) pradėdant kovo 1 d. ligi gruodžio 1 d. mokama už pervežimą kariuomenės daiktų, valdžios turto ir t. t. grunto keltu po 6 skat. nuo 1 pūdo už 1-ą varstą, o kitų metų laiku po 4 skat. nuo pūdo už vieną varstą.

b) Važiuojant valdininkams, karo tarnautojams tarnybos reikalais, su nedideliu kelionės bagažu, mokama nuo 1 dienos kovo ligi 1 d. gruodžio po 1 auksiną nuo varsto ir vežimo, kitu metų laiku po 75 skt.

L. K. įs. Nr. 401.

Sveikinimas Vilnių paėmus.

Lietuvos kariuomenė, sunkiai besidarbuodama Tėvynės gerovei, galutinai jau paliuosavo mūsų bočių ir prabočių sostinę Vilnių. Gedimino kalne, kaip keli šimtai metų atgal, vėl plevesuoja Lietuvos vėliava. Kiekvieno, mylinčio Tėvynę, lietuvio širdis šiandien džiaugsmo kupina.

Ir aš skubinuosi pirmiausiai pasidalinti tuo džiaugsmu su Jumis, Karžygiai, nes jei šiandieną Lietuva ėmė gyventi nepriklausomai nuo svetimšalių, jei nei rusas, nei lenkas, nei vokiečys, nei kitas kas nebegali kištis į mūsų Tėvynės reikalus, tai daugiausia ačiū reikia tarti mūsų narsiai kariuomenei. Ir tą nuoširdų ačių tariau Jums.

Tardamas ačių esu tikras, kad Jūs, tiek darbo padėję Lietuvos nepriklausomybę iškovodami, įstengsite tąją nepriklausomybę užlaikyti, įstengsite Vilniaus daugiau jau niekam ir niekados nebeatiduoti.

Valio, Lietuva su sostine Vilniumi!

Te ant visados plevesuoja tautinė mūsų vėliava Gedimino kalne.

Valio, mūsų narsioji kariuomenė!

L. K. įs. Nr. 416.

Nuorašas.

Valstybės Lėšų Departamento 2 įspėjimas.

Šiomis dienomis apyvartoje pastebėta daug netikrų dešimtis rublių vertės „Darlehnskassenschein“ ženklų.

Netikrųjų dešimt rublių svarbiausios žymės yra šios:

1) Poperis jų yra storesnis, švelnesnis ir neturi vandens žymių, tik atspausdintus balsganus brūkšnius.

2) Sakinio „Kas skolinamosios kasos padirba melagingus ženklus arba tikruosius perdirba ir t.t.“ to sakinio ir jo į lenkų ir latvių kalbas vertime raidės netikrosiose dešimtarublinėse yra mažesnės ir storesnės.

3) Minimo sakinio žody „pożyczkowej“ ant raidės „ż“ nėra taškėlio, tuo tarpu žody „April“ ant raidės „A“ uždėtas rusvos spalvos taškelis, kurio nėra tikrosiose dešimtarublėse.

4) Bausmės tekste į lenkų kalbą vertime raidės „w“ vidurinės lazdelės trumpesnės už gretimiausias, sudarančias minimą raidę kraštutines lazdeles, tuo tarpu kaip tikroje visų jų viršūnės lygios.

5) Numerel netikrųjų storesni ir spalva jų ryškesnė.

6) Tikrosios dešimtarublės žemutinio, esančio kairioje pinigų pusėje numerio, skaitmens spalvotoje ritulėlio apybrėžoje yra trys, o netikroje tik du.

Apskritai, netikrieji Darlehnskassenschein ženklai netaip rūpestingai padirbti, kaip tikrieji. Pavyzdžiui, raidžių brūkšneliais nužymimieji šešėliai netikrose dešimtarublėse vietomis susilieję ir lyg dažais susitepę, o tikrųjų brūkšneliai plonesni ir vienodesni.

Taigi visuomenė įspėjama, priminėjant minėtosios vertės piniginius ženklus, kreipti į pasakytasias jų ypatybes akis.

Pakliuvusieji į Valstybės išdinę netikri pinigai bus naikinami.

Valstyb. Lėšų Depar-to Direktorius J. Dulskis.

Originalui atitinka

Už Skyriaus sekretorių

(parašas neaiškus).

Nuorašas.

Finansų Ministerijos apie išimamas iš apyvartos 50 markių vertės Reichsbankotas pranešimas.

Vokietijos Valdžia yra paskelbusi išimanti iš apyvartos emisijos 1918 m. spalio 20 d. 50 markių vertės banknotes ir pakeičianti juos kitais pinigais. Jie keičiami vien tik Reichsbanko centralinėje kasoje Berlyne iki rugsėjo 20 d. 1920 metų.

Tų banknočių žymės yra tokios: pagrindinė spalva balta; gerosios pusės du trečdaliu iš dešinės apibrėžti keturkampiu, kuriame, kaip paveikslu rėmuose ant šviesiai rudo tinkliuko, parašyta gotiškėmis, spausdintomis raidėmis:

Reichsbanknote

Fünfzig

Mark

zahlt die Reichsbankhauptkasse in Berlin gegen diese Banknote dem Einlieferer. Vom 1. März 1919 ab kann diese Banknote aufgerufen und unter Umtausch gegen andere gesetzliche Zahlungsmittel eingezogen werden. Berlin, den 20. Oktober 1918. Reichsbankdirektorium.

Raidė „F“ žodyje „Fünzig“ yra labai ilga ir panaši į „S“ skersai perbrauktą. Rėmai ir raidės yra tamsiai rudos spalvos. Likusiame trečdalyje iš kairės ant to paties šviesiai rudo tinkliuko, yra kitas, žalios spalvos, pailgos formos tinkliukas, ant kurio, per pat vidurį, raudonomis raidėmis atspausdintas banknoto numeris; palei rėmą parašyta dvi eilutės smulkaus rašto. Atkaloji pusė dalijasi į tris beveik lygias dalis — dvi iš kraštų vienodos, o vidurinė kitokia; viduryje baltomis raidėmis skaitmenimis parašyta „50“, iš abiejų skaitmenio pusių dvi prašvaistės, rėmų kampuose — keturios, o iš viso šešios prašvaistės.

Užkirsti tiems pinigams, jau Vokietijoje nustoju siems pinigų vertės, Lietuvon įvežti kelią, Finansų Ministerija skelbia, kad nuo šio pranešimo skelbimo dienos, Valstybės išdinės, kasos ir įstaigos aukščiau aprašytų pinigų nepriiminės ir todelei perspėja Lietuvos piliečius ir visuomenės organizacijas jų neimti.

Finansų Ministerija išimdama Lietuvoje tuos pinigus iš apyvartos, kviečia visus, kas tokius turi, neatidėliojant įnešti Valstybės išdinėsna, kur kam patogiau, būtent: Kaune, Duonelaičio g. Nr. 50, Alytuje, Kedainiuose, Kretingoje, Mariampolėje, Mažeikiuose, Pasvaly, Panevėžy, Raseiniuose, Rokišky, Šiauliuose, Šakiuose, Tauragėje, Telšiuose, Ukmergėje, Utenoje, Vilkavišky ir Seinų — Lazdijuose.

Viršminėtos rūšies pinigų priėmimo išdinė išduos kvitą, pažymėdama jame priimtų pinigų numerius ir jų kiekybę. Kvitą turi būti patvirtintas: 2-m parašais — išdininco ir buhalterio ir išdinės antspaudu.

Surinktieji pinigai bus pakeisti Vokietijoje kitais ir grąžinti pristačiusiems kvitus jų savininkams. Tai reiškalinga saugoti, kad gautas iš išdinės kvitas nebūtų pamestas.

Jokio atlyginimo už pinigų keitimą Valstybė neima.

Pageidaujama, kad viršminėtieji pinigai būtų išsemti iš apyvartos kuoveikliausiai.

J. Vileišis Finansų Ministeris. J. Dulskis Valstybės lėšų Departamento Direktorius.

Originalui atatinka

Už Skyriaus Sekretorių
(parašas neaiškūs).

Kaunas,
1919 m. Spalių 2 d.

Nuorašas.

Finansų Ministerijos perspėjimai.

Paskutiniiais laikais pradėjo platintis tarp žmonių netikri skolinamosios kasos (Darlehnskasse Ost) ženklai, 50 markių vertės.

Todel Finansų Ministerija perspėja visuomenę, kad būtų atsargi, imdama šios vertės ženklus. Netikri skolinamosios kasos 50 markių vertės ženklai atskiriami nuo tikrųjų taip: netikrieji ženklai skiriasi nuo tikrųjų visupirma poperio rūšimi; netikrųjų ženklų poperis be vandeninių žymių ir visai švelnus, tuo tarpu kad tikrųjų ženklų poperis su vandeninėmis žymėmis ir čiu-pinėjant šiurkštokas.

Toliau, viršutinė netikrųjų ženklų pusė (su vien vokišku raštu) bendrai kiek šviesesnė ne kaip tikrųjų.

Viduriniame tikrųjų ženklų lauke, viena su kita vingiuotai supintos linijos yra aiškios, o netikrųjų yra neaiškios arba visiškai nežymios.

Tarpas tarp atskirų raudonųjų numerių skaitmenų, kaip ir patsai jų raštas ant netikrųjų ženklų nevienodas.

A. Stulginskis — už Finansų Ministerijos Valdytoją. J. Dulskis — Ministerio Kanceliarijos Vėdėjas.

Originalui atatinka:

Už Skyriaus Sekretorių
(parašas nepersk.).

Nuorašas.

Netikros Rytų skolinamosios kasos rublinės.

Rytų skolinamosios kasos rublinių tarpe yra apyvartoje penkeropi netikri ženklai. Visi tie ženklai atspausdinti ant poperio be vandeninės žymės, kada tikrosios rublinės be išimties turi poperyje vandeninę žymę. Paprastai netikrųjų ženklų poperis minkštesnis, ne kaip tikrųjų ženklų poperis. Nurodome į šitas štai svarbiausias netikrųjų ženklų ypatybes:

Pirmoji netikrųjų ženklų rūšis antrame ženklų šone, lenkiškame pabaudos grąsymo tekste rodo rašybos klaidą; tenai būtent penktoje eilutėje, vietoje žodžio „będzie“ parašyta „bębie, vadinasi, vietoje raidės „d“ yra raidė „b“.

Antroji netikrųjų ženklų rūšis galima pažinti iš to, kad parašas „Michalowski“ po raide „a“ ir viršaus užbaigiamosios uodegutės neturi taškelio, kuris yra matyti tikruose ženkluose. Paskui pilkame ženklų dugne, netoli viršutinio krašto, būtent viršaus kairėsės, mėlynosios vidurinės žvaigždėlės pusės yra roželė, kurios pavidalas yra pailgas, o ne, kaip tikruose ženkluose, apvalus. Galiausia antrame tų ženklų šone pagal kairįjį kraštą skersai atspausduose lenkiškuose žodžiuose yra klaida, būtent žodis „pożyczkowej“ vietoje raidės „j“ turi raidę „i“.

Trečioji netikrųjų ženklų rūšis turi tas pačias klaidas, kaip ir antroji; tik pilkajame dugne visos roželės atspausdintos kaip reikia, apvalios.

Apie ketvirtąją netikrųjų ženklų rūšį reikia pasakyti štai kas: pirmame šone eilutė „Posen, den 17. April 1918“ turi kitokį šriftą, ne kaip kitos eilutės, o ypatingai tas žymu su litera „A“ žodyje April. Be to parašas „Ostbank für Handel und Gewerbe, Darlehnskasse Ost“ yra atspausdintas mažesniu šriftu, kaip reikia. Į rankos raštą panašiai atspausduose parašuose: pavardėje „Michalowski“ pradedamosios literos „h“ brukšnelis, kuris tikruose ženkluose žymus, netikruose ženkluose kuone visai dingęs, per tai tarpas tarp raidžių „c“ ir „h“ yra daug didesnis, negu tikruose ženkluose. Pavardėje „Kauffmann“ pirmoji raidė žymiai skiriasi nuo tikrai parašytosios raidės, kurioje aiškiai matyti du paraleliu brukšneliu.

Antroje pusėje baudžiamojo pastabėje, kuri apima tris skiltis, latviškoji raidė „f“ dažnai atspausdinta su tiesiu, o ne, kaip reikia su įstrižu skersiniu brukšneliu, vadinasi, vietoje „f“ yra išspausdinta „f“.

Penktoje netikrųjų ženklų rūšyje ypatingai blogai išspausdinta mėlynasai roželių vainikas, kuris čia bėga nereguliariai ir rodosi nubrauktas. Kad šitie ženklai netikri, galima pastebėti jau ir iš blogai atlikto pilko dugninio rašto.

Finansų Ministerijos Valdytojas Vyt. Petrulis.

Originalui atatinka

Už Skyriaus Sekretorių
(parašas neperskait.).

Atsiųstos Redakcijai knygos.

Steigiamojo Selmo Darbai. Pirmasai ir antrasai sąsiuviniai. Kaunas 1920 m. Lietuvos Valstybės Spaustuvė.

1. Literatūros skyriaus leidiniai:

Pėstininkų naujokui į aštuonias savaites išmokinti programa. 20 pusl. Valstybės spaustuvė Kaunas 1920 m.

Redakcijos atsakymai.

Chrapovickui Juozui. Raštininkų kursai jau seniai panaikinti.